

Błażej Włeczorek

Imię i nazwisko osoby ubiegającej się o nadanie stopnia

Tytuł rozprawy doktorskiej: Imitacja fonetyczna angielskich samogłosek przez polskich uczniów języka angielskiego

STRESZCZENIE

Celem niniejszej rozprawy jest oszacowanie, do jakiego stopnia polscy uczniowie języka angielskiego są w stanie odwzorować w swojej wymowie cechy akustyczne angielskich samogłosek, a konkretnie ich barwę, długość oraz dynamikę. Ponieważ język polski i język angielski różnią się pod tymi względami, wymowę angielskich samogłosek przez Polaków nierzadko cechuje wpływ języka pierwszego, co przyczynia się do obcego akcentu – i potencjalnie – do problemów ze zrozumieniem. Podstawowym pytaniem badawczym postawionym w rozprawie jest, czy polscy uczniowie języka angielskiego potrafią przenieść anglojęzyczne cechy samogłosek do swojej wymowy pod wpływem zasłyszanych słów wypowiedzianych przez anglojęzycznego modela. W badaniu brane są pod uwagę takie czynniki jak wiek i poziom zaawansowania uczniów, a także potencjalny wpływ ortografii na zakres imitacji.

Aby udzielić odpowiedzi na pytania badawcze, w badanie zostały zaangażowane dwie grupy uczestników: młodzi uczniowie (początkujący) oraz dorośli (zaawansowani). Pierwsze zadanie postawione przed uczestnikami polegało na przeczytaniu angielskich słów, zaś drugie – na ich powtórzeniu za anglojęzycznym modelem. Aby oszacować potencjalny wpływ ortografii na zakres imitacji, jedynie połowa uczestników widziała słowa podczas ich powtarzania. Uczniowie zostali nagrani, a ich wymowę poddano analizie akustycznej oraz statystycznej. Zmierzono następujące parametry akustyczne: względną różnicę czasu trwania samogłosek, wartości środkowe częstotliwości formantów (F_1 i F_2), długość trajektorii formantów oraz tempo zmian spektralnych.

Wyniki eksperymentu potwierdziły, że zarówno młodzi, jak i dorośli uczniowie potrafią w przybliżeniu upodobnić cechy swoich samogłosek do tych, które charakteryzowały wymowę modela. Zaobserwowano to nie tylko jako zmianę długości samogłosek, ale też zmianę ich barwy oraz dynamiki. Zjawisko imitacji zaobserwowano u obydwu grup. Głównym czynnikiem sprzyjającym imitacji była początkowa różnica w wymowie poszczególnych cech między uczestnikami a modelem. Nie stwierdzono, aby wpływ ortografii na zakres imitacji był znaczący. Badanie pokazało, że również cechy akustyczne samogłosek, które nie są łatwo zauważalne, podlegają imitacji. Wyniki pozwoliły stwierdzić, że formułowania wniosków co do

zakresu imitacji pomiędzy poszczególnymi grupami uczestników lub dźwiękami nie należy opierać jedynie na różnicy w zmianie poszczególnych parametrów akustycznych. Badanie stanowi również dowód na to, że imitacja może być skuteczną metodą umożliwiającą poprawę obcojęzycznej wymowy nawet w przypadku dorosłych i zaawansowanych uczniów.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział pierwszy poświęcony jest ogólnej dyskusji na temat procesu imitacji, w szczególności imitacji fonetycznej, z uwzględnieniem różnych czynników na nią wpływających, kończąc na imitacji w kontekście przyswajania drugiego języka. W rozdziale drugim nakreślone zostały różnice w systemach samogłoskowych języka polskiego i angielskiego, koncentrując się na aspektach dynamicznych samogłosek. Rozdział trzeci stanowi zwięzły przegląd badań poświęconych wpływowi ortografii na wymowę w drugim języku. W rozdziale czwartym szczegółowo opisano plan badań, ich wyniki oraz zawarto dyskusję odnośnie do wszystkich trzech grup cech akustycznych podlegających badaniu. Rozdział piąty stanowi podsumowanie rozprawy, gdzie wyciągnięte zostały najważniejsze wnioski w świetle zadanych wcześniej pytań badawczych.

Słowa kluczowe: imitacja, wymowa, samogłoski, ortografia, dynamika